

ĐẠI HỌC QUỐC GIA TP. HỒ CHÍ MINH
TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHỆ THÔNG TIN
KHOA KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT THÔNG TIN

VÕ KIỀU HOA – 18520767

NGUYỄN XUÂN VINH – 18521655

ĐỒ ÁN MÔN HỌC

MÔN: HỌC MÁY THỐNG KÊ

LỚP: DS102.K21

**PHÂN TÍCH CUNG BẠC CẢM XÚC CỦA CÁC BÌNH
LUẬN TIẾNG VIỆT TRÊN MẠNG XÃ HỘI**

BỘ DỮ LIỆU: UIT – VSMEC

**Analyze the emotional type of Vietnamese comments on social
network**

SINH VIÊN LỚP DS103. K21 – HỌC MÁY THỐNG KÊ

TP. HỒ CHÍ MINH, 2020

ĐẠI HỌC QUỐC GIA TP. HỒ CHÍ MINH
TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHỆ THÔNG TIN
KHOA KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT THÔNG TIN

VÕ KIỀU HOA – 18520767

NGUYỄN XUÂN VINH – 18521655

ĐỒ ÁN MÔN HỌC

MÔN: HỌC MÁY THỐNG KÊ

LỚP: DS102.K21

**PHÂN TÍCH CUNG BẠC CẢM XÚC CỦA CÁC BÌNH
LUẬN TIẾNG VIỆT TRÊN MẠNG XÃ HỘI**

BỘ DỮ LIỆU: UIT – VSMEC

**Analyze the emotional type of Vietnamese comments on social
network**

SINH VIÊN LỚP DS103. K21 – HỌC MÁY THỐNG KÊ

GIẢNG VIÊN HƯỚNG DẪN

TS NGUYỄN TẤN TRẦN MINH KHANG

Th.S VÕ DUY NGUYỄN

TP. HỒ CHÍ MINH, 2020

MỤC LỤC

Chương 1. GIỚI THIỆU VÀ PHÂN TÍCH ĐẶC ĐIỂM CỦA BỘ DỮ LIỆU	2
1.1 Giới thiệu về bộ dữ liệu	2
1.1.1 Tên bộ dữ liệu: UIT – VSMEC	2
1.1.2 Nguồn.....	2
1.1.3 Nội dung bộ dữ liệu	2
1.1.4 Bài toán	2
1.2 Phân tích đặc điểm của bộ dữ liệu.....	3
1.2.1 Mô tả chi tiết bộ dữ liệu.....	3
1.2.1.1 Kích thước bộ dữ liệu và số thuộc tính.....	3
1.2.1.2 Mô tả chi tiết các thuộc tính.....	4
1.2.1.3 Mô tả chi tiết các nhãn	4
1.2.1.4 Ví dụ về phân loại cảm xúc câu	5
1.2.2 Thống kê bộ dữ liệu	6
1.2.2.1 Thống kê dữ liệu tập huấn luyện (Train set).....	6
1.2.2.2 Thống kê dữ liệu tập kiểm thử (Test set)	6
1.2.2.3 Thống kê dữ liệu tập kiểm định (Validation set)	7
Chương 2. CƠ SỞ LÝ THUYẾT.....	8
2.1 Học máy (Machine Learning)	8
2.1.1 Multinomial Naive Bayes (MultinomialNB) [2]	8
2.1.2 Support Vector Machine (SVM) [3]	9
2.1.2.1 Định nghĩa.....	9

2.1.2.2	Tối ưu trong thuật toán SVM.....	10
2.2	Học sâu (Deep Learning).....	11
2.2.1	Long Short – Term Memory (LSTM) [4].....	11
2.2.1.1	Giới thiệu Long Short – Term Memory (LSTM)	11
2.2.1.2	Ý tưởng cốt lõi của Long Short – Term Memory (LSTM).....	13
2.2.1.3	Bên trong Long Short – Term Memory (LSTM).....	14
2.2.2	Bi – Directional Long Short – Term Memory (Bi - LSTM) [5].....	16
Chương 3.	PHÂN TÍCH MÔ HÌNH	17
3.1	Mô hình học máy MultinomialNB và SVM.....	17
3.1.1	Khái quát về mô hình MultinomialNB và SVM.....	17
3.1.2	Chi tiết tiến trình mô hình MultinomialNB và SVM.....	19
3.2	Mô hình học sâu Bi-LSTM.....	19
3.2.1	Khái quát về mô hình Bi-LSTM.....	19
3.1.3	Chi tiết tiến trình mô hình Bi-LSTM.....	20
Chương 4.	KẾT QUẢ THỰC NGHIỆM	22
4.1	Confusion matrix	22
4.1.1	Confusion matrix trên tập Test	22
4.1.2	Confusion matrix trên tập Validation	24
4.2	Accuracy, precision, recall, f1-score	26
4.2.1	Multinomial Naive bayes (MultinomialNB)	26
4.2.2	Support Vector Machine (SVM)	26
4.2.3	Bi – Directional Long Short – Term Memory (Bi-LSTM)	27
4.2.4	Nhận xét kết quả thực nghiệm	27

Chương 5. KẾT LUẬN.....	29
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	30
PHỤ LỤC 1: SOURCE CODE	32

DANH MỤC HÌNH

Hình 1. Hình minh họa dữ liệu trong tập Test của bộ dữ liệu	3
Hình 2. Minh họa đường thẳng phân chia dữ liệu trong thuật toán SVM	9
Hình 3. Minh họa việc ánh xạ tập dữ liệu từ không gian 2 chiều sang 3 chiều	10
Hình 4. Minh họa Margin trên không gian 2 chiều.....	10
Hình 5.The repeating module in a standard RNN contains a single layer.	12
Hình 6. The repeating module in an LSTM contains four interacting layers.	12
Hình 7. Các ký hiệu trong cấu trúc LSTM.....	12
Hình 8.Mô phỏng cấu trúc trạng thái tế bào của Long Short - Term Memory	13
Hình 9. Mô phỏng cổng	13
Hình 10. Mô phỏng Forget Gate trong LSTM.....	14
Hình 11. Mô phỏng Input Gate trong LSTM (1)	15
Hình 12. Mô phỏng Input Gate trong LSTM (2)	15
Hình 13. Mô phỏng Output Gate trong LSTM	16
Hình 14. Bidirectional LSTM = forward LSTM + backward LSTM.....	16
Hình 15. Biểu đồ thể hiện số lượng bình luận thuộc mỗi cung bậc cảm xúc trên tập Train.	17
Hình 16. Biểu đồ thể hiện số lượng bình luận thuộc mỗi cung bậc cảm xúc trên tập Test	18
Hình 17. Biểu đồ thể hiện số lượng bình luận thuộc mỗi cung bậc cảm xúc trên tập Validation	18
Hình 18. Confusion maxtrix bởi Naive Bayes với tập test	22
Hình 19. Confusion maxtrix bởi SVM với tập test.....	23
Hình 20. Confusion maxtrix bởi Naive Bayes với tập validation.....	24
Hình 21. Confusion maxtrix bởi SVM với tập validation	25

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1. Bảng mô tả chi tiết các thuộc tính trong bộ dữ liệu.....	4
Bảng 2. Bảng mô tả chi tiết các nhãn trong bộ dữ liệu	5
Bảng 3. Bảng ví dụ về các câu bình luận và nhãn tương ứng.....	5
Bảng 4. Thống kê dữ liệu tập huấn luyện	6
Bảng 5. Thống kê dữ liệu tập kiểm thử.....	6
Bảng 6. Thống kê dữ liệu tập kiểm định.....	7
Bảng 7. Các độ đo trên tập Test với mô hình MultinomialNB	26
Bảng 8. Các độ đo trên tập Test với mô hình SVM.....	27
Bảng 9. Các độ đo trên tập Test với mô hình Bi-LSTM.....	27
Bảng 10. Kết quả đánh giá 3 mô hình MultinomialNB, SVM và Bi-LSTM.....	28

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

UIT - VMEC: University of Information Technology - Vietnamese Social Media Emotion Corpus

MultinomialNB: Multinomial Naïve Bayes

SVM: Support Vector Machine

Bi – LSTM: Bi-directional Long Short-Term Memory

LSTM: Long Short-Term Memory

RNN: Recurrent Neural Network

TÓM TẮT ĐỒ ÁN

Ngày nay, mạng xã hội trở thành một trong những thứ không thể thiếu của con người trong cuộc sống. Việc tương tác trên mạng xã hội trở nên phổ biến hơn. Từ đó hình thành nhiều vấn đề đáng quan tâm, chẳng hạn như việc phân tích cảm xúc trong bình luận. Nhóm em với mong muốn tìm tòi, học hỏi thêm nhiều thứ từ vấn đề trên nên chúng em đã chọn đề tài này.

Đồ án nhằm khái quát về mô hình phân tích cung bậc cảm xúc của các bình luận tiếng Việt trên mạng xã hội với bộ dữ liệu UIT – VSMEC. Mô hình sử dụng ngôn ngữ lập trình Python kết hợp ứng dụng các phương pháp, thuật toán trong máy học. Trong đồ án này, kết quả không đưa ra dưới dạng 0, 1 mà ở mức độ chi tiết hơn. Cụ thể, kết quả phân tích được biểu hiện với nhiều cảm xúc hơn: thích thú, buồn bã, tức giận, ghê tởm, sợ hãi, bất ngờ và cảm xúc khác.

Đồ án gồm những nội dung chính sau:

- Chương 1: Giới thiệu và phân tích đặc điểm bộ dữ liệu
- Chương 2: Cơ sở lý thuyết
- Chương 3: Phân tích mô hình
- Chương 4: Kết quả thực nghiệm
- Chương 5: Kết luận

Chương 1. GIỚI THIỆU VÀ PHÂN TÍCH ĐẶC ĐIỂM CỦA BỘ DỮ LIỆU

1.1 Giới thiệu về bộ dữ liệu

1.1.1 Tên bộ dữ liệu: UIT – VSMEC

1.1.2 Nguồn

- Google Drive:
https://drive.google.com/drive/folders/1HooABJyrdVgZll7fgkJ6VzkG_XuWfRu
- Bộ dữ liệu được thu thập bởi: Vọng Anh Hồ, Dương Huỳnh-Công Nguyên, Danh Hoàng Nguyên, Linh Thị-Văn Phạm, Đức-Vũ Nguyễn, Kiệt Văn Nguyễn, và Ngân Lưu-Thúy Nguyễn. [1]
- Bộ dữ liệu được thu thập từ mạng xã hội Facebook bằng cách sử dụng API Facebook để lấy bình luận tiếng Việt từ các bài đăng công khai.

1.1.3 Nội dung bộ dữ liệu

- Bộ dữ liệu dùng để phân tích cung bậc cảm xúc của các bình luận của người dùng trên mạng xã hội.
- Bộ dữ liệu gồm 3 tập tin: Tập huấn luyện (train_nor_8121.xlsx), tập kiểm thử (test_nor_811.xlsx) , tập kiểm định (valid_nor_811.xlsx)

1.1.4 Bài toán

- Phân loại cảm xúc của các bình luận trên mạng xã hội
- Input: Sentence (câu bình luận)
- Output: Đưa ra một nhãn trong các nhãn sau: Enjoyment, Sadness, Anger, Disgust, Fear, Surprise, Other (Nhãn thể hiện cảm xúc của câu bình luận)

1.2 Phân tích đặc điểm của bộ dữ liệu

1.2.1 Mô tả chi tiết bộ dữ liệu

1.2.1.1 Kích thước bộ dữ liệu và số thuộc tính

- Bộ dữ liệu gồm 6927 điểm dữ liệu được chia làm 3 tập: Tập huấn luyện (train_nor_8121.xlsx – 5548 điểm dữ liệu – 80% bộ dữ liệu), tập kiểm thử (test_nor_811.xlsx – 693 điểm dữ liệu – 10% bộ dữ liệu) , tập kiểm định (valid_nor_811.xlsx – 686 điểm dữ liệu – 10% bộ dữ liệu).
- Mỗi điểm dữ liệu gồm 2 thuộc tính: Sentence, Emotion.
- Hình minh họa dữ liệu trong bộ dữ liệu

	Emotion	Sentence								
713	Sadness	người ta có bạn bè nhìn vui thật								
1827	Surprise	cho nghỉ việc mới đúng sao gọi là kỷ luật								
1166	Disgust	kinh vãi 😞								
228	Fear	nhà thì không xa lắm nhưng chưa bao giờ đi vì sợ bị đề bẹp luôn người =))))								
1942	Anger	bố không thích nộp đầy mày thích ý kiến không								
285	Other	bắt cóc bỏ đĩa . quanh đi quẩn lại chỉ khổ dân đen thôi !								
260	Other	per khi nào bạn có bằng xe ô tô thì bạn mới hiểu . sai thì đã có ca								
115	Enjoyment	một hành động đẹp đầy tính nhân văn 😊😊😊								
1054	Other	anh nhỏ nhẹ xin 100k rồi trước khi đi còn chào người đẹp , đi cẩn thận "								
575	Other	per trình mày vẫn còn thấp chán =))								
40	Other	mấy ai được như vậy ??								
290	Enjoyment	có ai như tao vô đọc bình luận ☹️ tao cười tao xối								
1798	Disgust	ủa má . 2 đứa yêu nhau vô duyên và sân si giống nhau vậy ?								
23	Enjoyment	góp vui cho chủ thớt 😊😊								
1044	Sadness	sống 17 năm chưa crush ai bao giờ								
284	Other	ổng quay thiệt mà sao chữ ổng thế . không quay sao máy bạn xem được đó :))								
211	Disgust	thần kinh cái đầu mày ...								
1180	Enjoyment	nghe ngọt thế :((
491	Other	sao lại cứ phải thế nhỉ								
1467	Enjoyment	mệt vãi .. mà cười cũng vãi ??????								
384	Fear	kinh khủng thật :((
12	Other	hậu duệ mặt trời đấy chứ đùa đâu nhá 😞😞								
1814	Enjoyment	tôi ở phú yên và anh này nói rất chuẩn < 3								
1027	Enjoyment	đứa nào bị táo bón thâm niên cứ ra cầu này mà nhảy đảm bảo hiệu quả ngay lần đầu trải nghiệm 🤔🤔								
1953	Surprise	trời ơi sao lại cháy chứ								
235	Disgust	có những người không có ý thức bỏ quần áo rách hoặc mặc rồi để vào tủ để đồ phải đi vứt ...								
795	Sadness	per khi ế nhưng vẫn phải giương mắt nhìn bọn nó ân ái								

Hình 1. Hình minh họa dữ liệu trong tập Test của bộ dữ liệu

1.2.1.2 Mô tả chi tiết các thuộc tính

Số thứ tự	Tên thuộc tính	Mô tả thuộc tính	Kiểu dữ liệu	Miền giá trị
1	Sentence	Câu bình luận của người dùng mạng xã hội	String	Chữ cái, chữ số, kí tự đặc biệt.
2	Emotion	Nhãn phân loại các cảm xúc	String	Enjoyment, Sadness, Surprise, Disgust, Fear, Anger, Other.

Bảng 1. Bảng mô tả chi tiết các thuộc tính trong bộ dữ liệu

1.2.1.3 Mô tả chi tiết các nhãn

Số thứ tự	Tên nhãn	Ý nghĩa
1	Anger	Nhãn cho những bình luận thể hiện sự giận dữ, cảm giác phiền toái, bức tức, tức giận,...
2	Disgust	Nhãn cho những bình luận thể hiện sự ghê tởm, không thích, ác cảm,...
3	Enjoyment	Nhãn cho những bình luận thể hiện cảm xúc thích thú, vui vẻ, nó bao gồm cả các trạng thái tích cực, hài lòng, lạc quan hoặc những cảm xúc tương tự như vậy.
4	Fear	Nhãn cho những bình luận thể hiện sự lo lắng, sợ hãi, có thể hơn thế nữa là hoảng loạn, kinh hoàng – hỗn hợp của sợ hãi, ghê tởm, sốc.

5	Other	Nhãn cho những bình luận không thuộc các loại cảm xúc: Anger, Disgust, Enjoyment, Fear, Other, Sadness, Surprise, hoặc không chứa đựng cảm xúc.
6	Sadness	Nhãn cho những bình luận thể hiện cảm xúc buồn, chán nản, thất vọng, tuyệt vọng, đau khổ, thống khổ, hoặc những cảm xúc tương tự như vậy.
7	Surprise	Nhãn cho những bình luận thể hiện sự bất ngờ, như vừa gặp phải một điều gì đó khó tin, mạnh hơn có thể là sốc.

Bảng 2. Bảng mô tả chi tiết các nhãn trong bộ dữ liệu

1.2.1.4 Ví dụ về phân loại cảm xúc câu

Số thứ tự	Sentence	Emotion
1	hãy xử tù chung thân bọn người mất nhân tính gây ra nghiệp chương này	Anger
2	ngừa thấy mùi là đã thấy kinh rồi	Disgust
3	ngưỡng mộ quá đi ạ . chúc 2 ac mãi mãi hạnh phúc như này nha :)))	Enjoyment
4	xã hội thật phức tạp , huhu . không muốn sống chung loài người nữa , tao về núi đây	Fear
5	có gì vui không nhĩ	Other
6	còn buồn hơn là cố quan tâm thế nào họ vẫn không hề rep lại	Sadness
7	hot đến vậy cơ à ? mình chưa nghe bao giờ luôn	Surprise

Bảng 3. Bảng ví dụ về các câu bình luận và nhãn tương ứng

1.2.2 Thống kê bộ dữ liệu

1.2.2.1 Thống kê dữ liệu tập huấn luyện (Train set)

Số thứ tự	Tên nhãn	Số lượng	Tỉ lệ
1	Anger	391	0.070
2	Disgust	1071	0.193
3	Enjoyment	1558	0.281
4	Fear	318	0.057
5	Other	1021	0.184
6	Sadness	947	0.171
7	Surprise	242	0.044

Bảng 4. Thống kê dữ liệu tập huấn luyện

1.2.2.2 Thống kê dữ liệu tập kiểm thử (Test set)

Số thứ tự	Tên nhãn	Số lượng	Tỉ lệ
1	Anger	40	0.058
2	Disgust	132	0.191
3	Enjoyment	193	0.279
4	Fear	46	0.066
5	Other	129	0.186
6	Sadness	116	0.167
7	Surprise	37	0.053

Bảng 5. Thống kê dữ liệu tập kiểm thử

1.2.2.3 Thống kê dữ liệu tập kiểm định (Validation set)

Số thứ tự	Tên nhãn	Số lượng	Tỉ lệ
1	Anger	49	0.071
2	Disgust	135	0.197
3	Enjoyment	214	0.312
4	Fear	31	0.045
5	Other	141	0.206
6	Sadness	86	0.125
7	Surprise	30	0.044

Bảng 6. Thống kê dữ liệu tập kiểm định

Chương 2. CƠ SỞ LÝ THUYẾT

2.1 Học máy (Machine Learning)

2.1.1 Multinomial Naive Bayes (MultinomialNB) [2]

Mô hình MultinomialNB được sử dụng chủ yếu trong các bài toán phân loại văn bản mà vector đặc trưng được xây dựng trên thuật toán bag of words (BoW). Ở mô hình, các vector đặc trưng là các giá trị số tự nhiên mà giá trị thể hiện số lần xuất hiện trong văn bản. Ta tính xác suất các từ xuất hiện trong văn bản $P(x_i|y)$ như sau:

$$P(x_i|y) = \frac{N_i}{N_c}$$

Trong đó:

- N_i là tổng số lần từ x_i không xuất hiện lần nào trong văn bản.
- N_c là tổng số lần từ của tất cả các từ x_1, \dots, x_n xuất hiện trong văn bản.

Công thức trên có hạn chế là khi từ x_i không xuất hiện lần nào trong văn bản, ta sẽ có $N_i = 0$. Điều này sẽ làm cho $P(x_i|y) = 0$.

Để khắc phục vấn đề này, người ta sử dụng kỹ thuật gọi là Laplace Smoothing bằng cách cộng thêm vào tử và mẫu để giá trị luôn khác 0.

$$P(x_i|y) = \frac{N_i + \alpha}{N_c + d\alpha}$$

Trong đó:

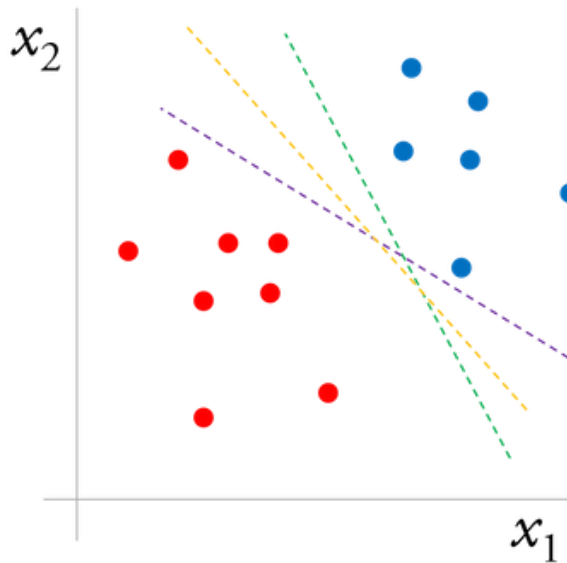
- α thường là số dương, bằng 1.
- $d\alpha$ được cộng vào mẫu để đảm bảo.

2.1.2 Support Vector Machine (SVM) [3]

2.1.2.1 Định nghĩa

Support Vector Machine (SVM) là một thuật toán thuộc nhóm Supervised Learning (Học có giám sát) dùng để phân chia dữ liệu (Classification) thành các nhóm riêng biệt.

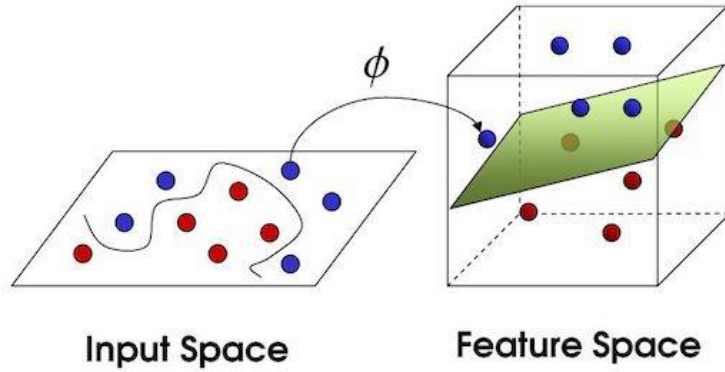
Hình dung ta có bộ data gồm các điểm xanh và đỏ đặt trên cùng một mặt phẳng. Ta có thể tìm được đường thẳng để phân chia riêng biệt các bộ điểm xanh và đỏ như hình bên dưới.

Hình 2. Minh họa đường thẳng phân chia dữ liệu trong thuật toán SVM

Với những bộ dữ liệu phức tạp hơn ta cần dùng thuật toán để ánh xạ bộ dữ liệu đó vào không gian nhiều chiều hơn (n chiều), từ đó tìm ra siêu mặt phẳng (hyperplane) để phân chia.

Ví dụ trong hình bên dưới là việc ánh xạ tập dữ liệu từ không gian 2 chiều sang không gian 3 chiều.

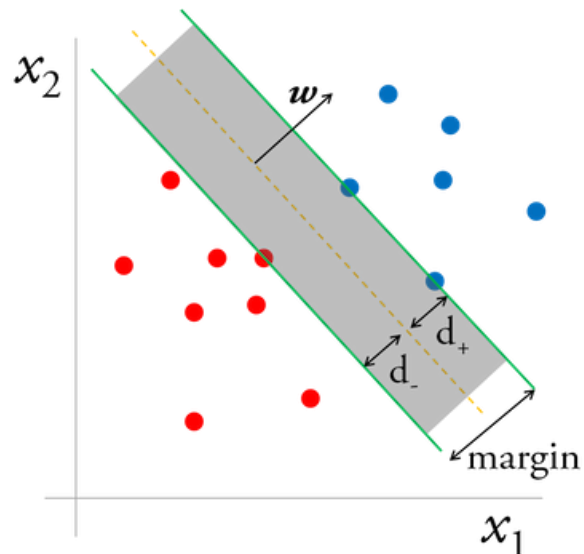

Hình 3. Minh họa việc ánh xạ tập dữ liệu từ không gian 2 chiều sang 3 chiều

2.1.2.2 Tối ưu trong thuật toán SVM

Các đường thẳng tối ưu là đường tạo cho ta cảm giác 2 lớp dữ liệu nằm cách xa nhau và cách xa đường đó nhất. Trong SVM, người ta sử dụng thuật ngữ là Margin.

Margin là khoảng cách giữa siêu phẳng (trong trường hợp không gian 2 chiều là đường thẳng) đến 2 điểm dữ liệu gần nhất tương ứng với 2 phân lớp.

Hình 4. Minh họa Margin trên không gian 2 chiều

SVM tối ưu thuật toán bằng cách tìm maximize của margin này, từ đó tìm ra siêu phẳng **tốt nhất** để phân lớp dữ liệu.

Support Vectors là các điểm nằm trên 2 đường biên và chúng có nhiệm vụ hỗ trợ tìm ra siêu phẳng.

Mô hình dự đoán kết quả đầu ra của của những điểm dữ liệu mới dựa trên các vector đặc biệt này.

2.2 Học sâu (Deep Learning)

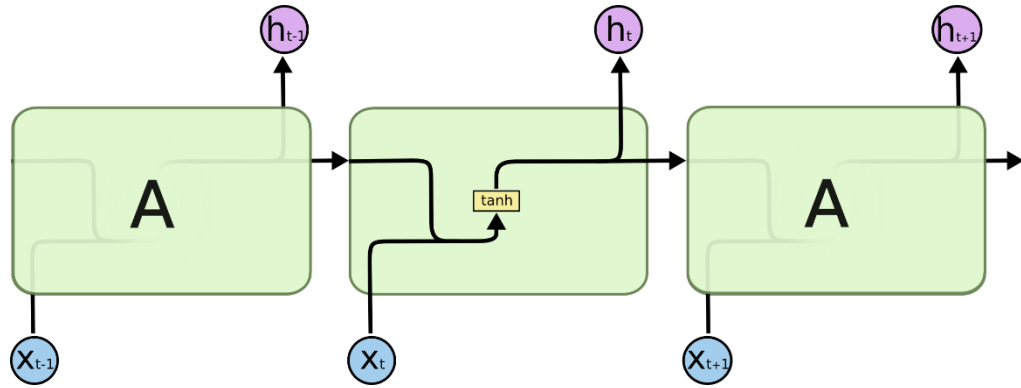
2.2.1 Long Short – Term Memory (LSTM) [4]

2.2.1.1 Giới thiệu Long Short – Term Memory (LSTM)

Mạng bộ nhớ dài-ngắn (Long Short Term Memory networks), thường được gọi là LSTM - là một dạng đặc biệt của RNN, nó có khả năng học được các phụ thuộc xa. LSTM được giới thiệu bởi *Hochreiter & Schmidhuber (1997)*, và sau đó đã được cải tiến và phổ biến bởi rất nhiều người trong ngành. Chúng hoạt động cực kì hiệu quả trên nhiều bài toán khác nhau nên dần đã trở nên phổ biến như hiện nay.

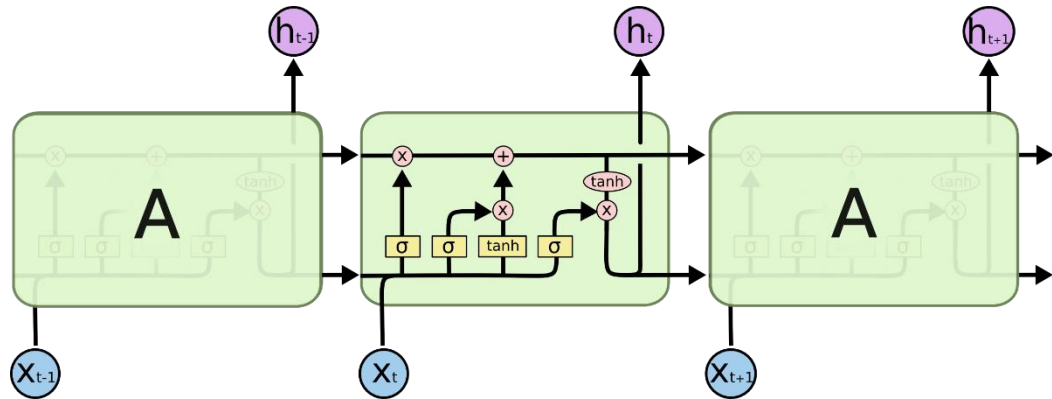
LSTM được thiết kế để tránh được vấn đề phụ thuộc xa (long-term dependency). Việc nhớ thông tin trong suốt thời gian dài là đặc tính mặc định của chúng, chứ ta không cần phải huấn luyện nó để có thể nhớ được. Tức là ngay nội tại của nó đã có thể ghi nhớ được mà không cần bất kì can thiệp nào.

Mọi mạng hồi quy đều có dạng là một chuỗi các mô-đun lặp đi lặp lại của mạng nơ-ron. Với mạng RNN chuẩn, các mô-đun này có cấu trúc rất đơn giản, thường là một tầng *tanh*.

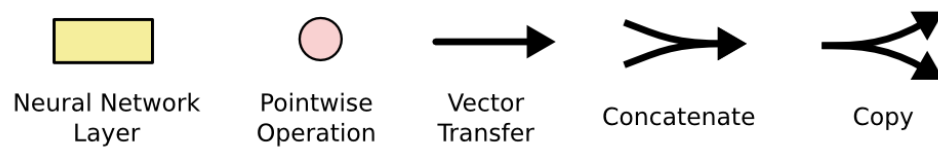

Hình 5. The repeating module in a standard RNN contains a single layer.

LSTM cũng có kiến trúc dạng chuỗi như vậy, nhưng các mô-đun trong nó có cấu trúc khác với mạng RNN chuẩn. Thay vì chỉ có một tầng mạng nơ-ron, chúng có tới 4 tầng tương tác với nhau một cách rất đặc biệt.

Hình 6. The repeating module in an LSTM contains four interacting layers.

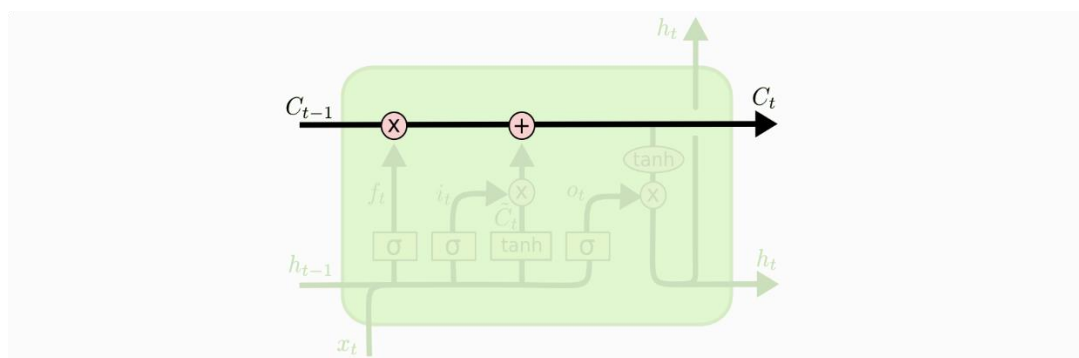

Hình 7. Các ký hiệu trong cấu trúc LSTM

2.2.1.2 Ý tưởng cốt lõi của Long Short – Term Memory (LSTM)

Chìa khóa của LSTM là trạng thái tế bào (cell state) - chính đường chạy thông ngang phía trên của sơ đồ hình vẽ.

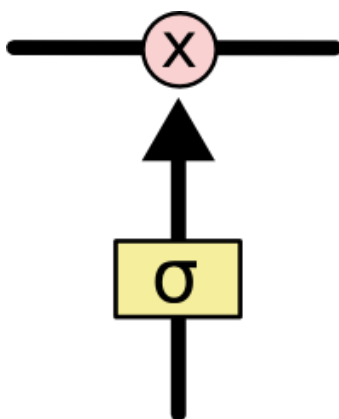
Trạng thái tế bào là một dạng giống như băng truyền. Nó chạy xuyên suốt tất cả các mắt xích (các nút mạng) và chỉ tương tác tuyến tính đôi chút. Vì vậy mà các thông tin có thể dễ dàng truyền đi thông suốt mà không sợ bị thay đổi.

Hình 8. Mô phỏng cấu trúc trạng thái tế bào của Long Short - Term Memory

LSTM có khả năng bỏ đi hoặc thêm vào các thông tin cần thiết cho trạng thái tế bào, chúng được điều chỉnh cẩn thận bởi các nhóm được gọi là cổng (gate).

Các cổng là nơi sàng lọc thông tin đi qua nó, chúng được kết hợp bởi một tầng mạng sigmoid và một phép nhân.

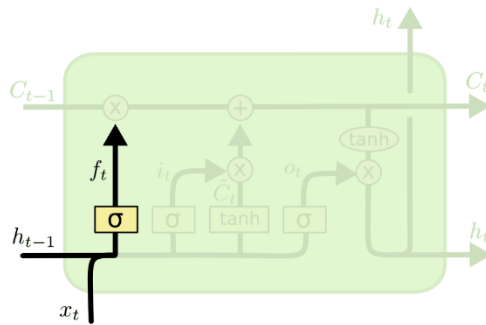
Hình 9. Mô phỏng cổng

Tầng sigmoid sẽ cho đầu ra là một số trong khoản $[0, 1][0,1]$, mô tả có bao nhiêu thông tin có thể được thông qua. Khi đầu ra là 00 thì có nghĩa là không cho thông tin nào qua cả, còn khi là 11 thì có nghĩa là cho tất cả các thông tin đi qua nó.

Một LSTM gồm có 3 cổng như vậy để duy trì và điều hành trạng thái của tế bào.

2.2.1.3 Bên trong Long Short – Term Memory (LSTM)

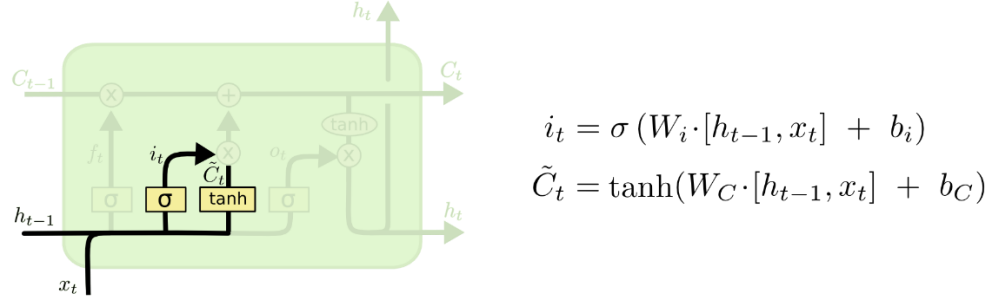
Bước đầu tiên của LSTM là quyết định xem thông tin nào cần bỏ đi từ trạng thái tế bào. Quyết định này được đưa ra bởi tầng sigmoid - gọi là “tầng cổng quên” (forget gate layer). Nó sẽ lấy đầu vào là h_{t-1} và x_t rồi đưa ra kết quả là một số trong khoảng $[0, 1]$ cho mỗi số trong trạng thái tế bào C_{t-1} . Đầu ra là 1 thể hiện rằng nó giữ toàn bộ thông tin lại, còn 0 chỉ rằng toàn bộ thông tin sẽ bị bỏ đi.

$$f_t = \sigma(W_f \cdot [h_{t-1}, x_t] + b_f)$$

Hình 10. Mô phỏng Forget Gate trong LSTM

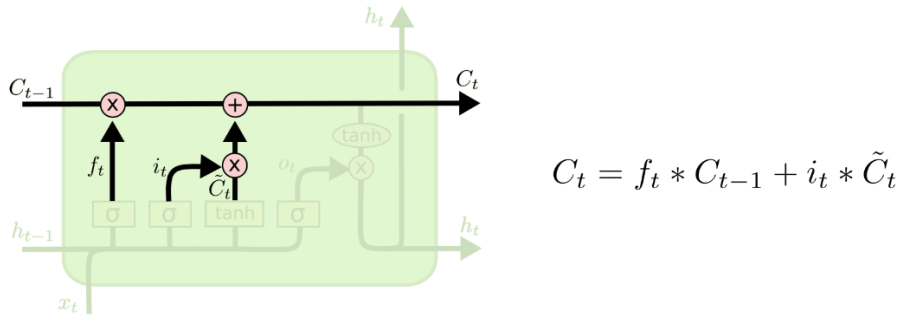
Bước tiếp theo là quyết định xem thông tin mới nào ta sẽ lưu vào trạng thái tế bào. Việc này gồm 2 phần. Đầu tiên là sử dụng một tầng sigmoid được gọi là “tầng cổng vào” (input gate layer) để quyết định giá trị nào ta sẽ cập nhập. Tiếp theo là một tầng \tanh tạo ra một véc-tơ cho giá trị mới \tilde{C}_t nhằm thêm vào cho trạng thái. Trong bước tiếp theo, ta sẽ kết hợp 2 giá trị đó lại để tạo ra một cập nhập cho trạng thái.

Hình 11. Mô phỏng Input Gate trong LSTM (1)

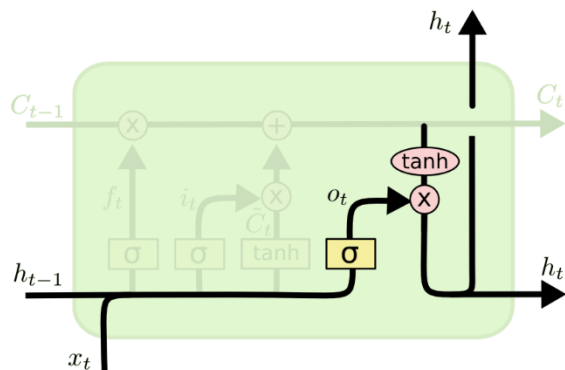
Giờ là lúc cập nhập trạng thái tế bào cũ C_{t-1} thành trạng thái mới C_t . Ở các bước trước đó đã quyết định những việc cần làm, nên giờ ta chỉ cần thực hiện là xong.

Ta sẽ nhân trạng thái cũ với f_t để bỏ đi những thông tin ta quyết định quên lúc trước. Sau đó cộng thêm $i_t * \tilde{C}_t$. Trạng thái mới thu được này phụ thuộc vào việc ta quyết định cập nhập mỗi giá trị trạng thái ra sao.

Hình 12. Mô phỏng Input Gate trong LSTM (2)

Cuối cùng, ta cần quyết định xem ta muốn đầu ra là gì. Giá trị đầu ra sẽ dựa vào trạng thái tế bào, nhưng sẽ được tiếp tục sàng lọc. Đầu tiên, ta chạy một tầng sigmoid để quyết định phần nào của trạng thái tế bào ta muốn xuất ra. Sau đó, ta đưa nó trạng thái tế bào qua một hàm \tanh để có giá trị nó về khoảng $[-1, 1]$, và nhân nó với đầu ra của cổng sigmoid để được giá trị đầu ra ta mong muốn.

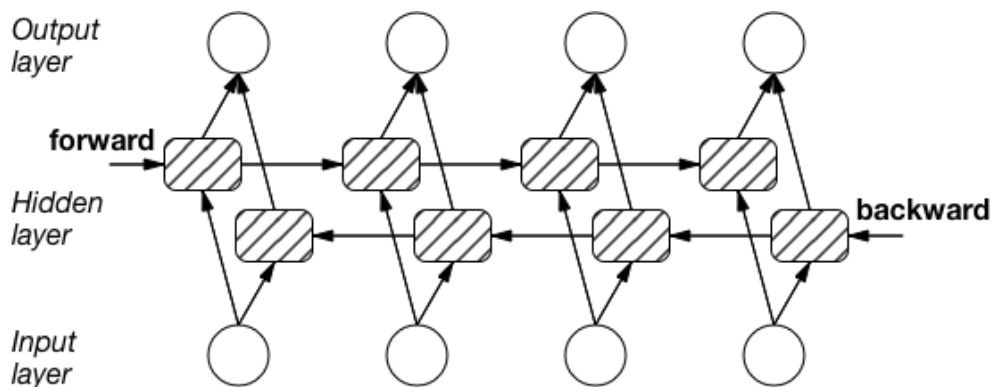
$$o_t = \sigma (W_o [h_{t-1}, x_t] + b_o)$$

$$h_t = o_t * \tanh (C_t)$$

Hình 13. Mô phỏng Output Gate trong LSTM

2.2.2 Bi – Directional Long Short – Term Memory (Bi - LSTM) [5]

Bi – Directional Long Short – Term Memory (Bi - LSTM) là một dạng mở rộng của Long Short – Term Memory (LSTM). Một kiến trúc Bi-LSTM thường chứa 2 mạng LSTM đơn được sử dụng đồng thời và độc lập để mô hình hoá chuỗi đầu vào theo 2 hướng: từ trái sang phải (forward LSTM) và từ phải sang trái (backward LSTM)

Hình 14. Bidirectional LSTM = forward LSTM + backward LSTM

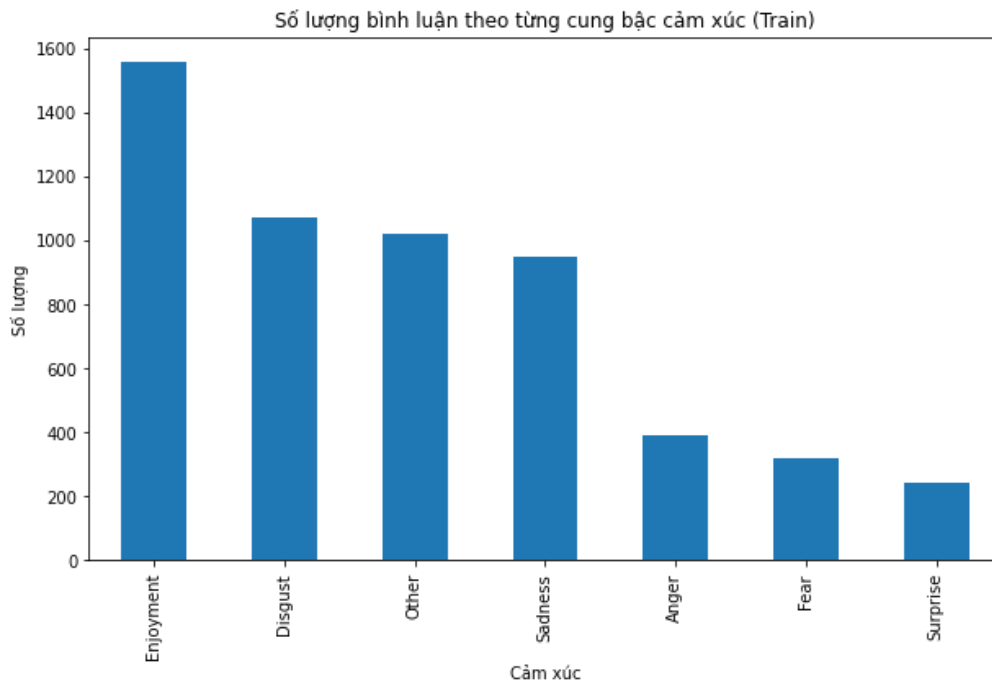
Chương 3. PHÂN TÍCH MÔ HÌNH

3.1 Mô hình học máy MultinomialNB và SVM

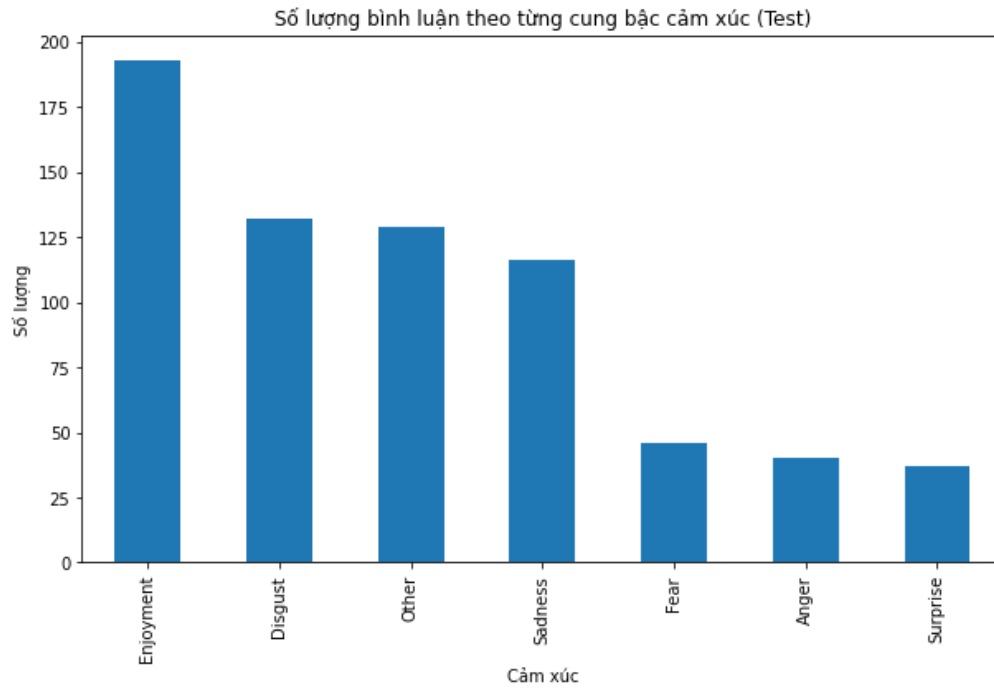
3.1.1 Khái quát về mô hình MultinomialNB và SVM

Mô hình phân loại cung bậc cảm xúc của bình luận tiếng việt trên mạng xã hội bằng MultinomialNB và SVM.

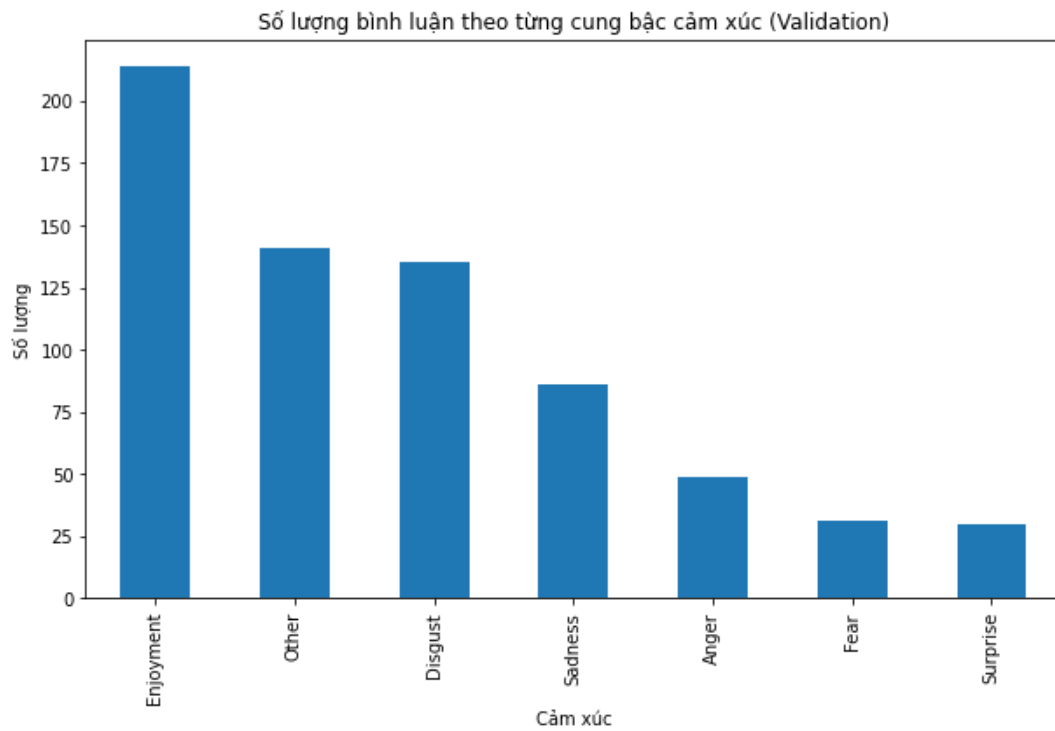
Sự phân bố các cung bậc cảm xúc được thể hiện ở biểu đồ sau:

Hình 15. Biểu đồ thể hiện số lượng bình luận thuộc mỗi cung bậc cảm xúc trên tập Train.

Hình 16. Biểu đồ thể hiện số lượng bình luận thuộc mỗi cung bậc cảm xúc trên tập Test

Hình 17. Biểu đồ thể hiện số lượng bình luận thuộc mỗi cung bậc cảm xúc trên tập Validation

Tập dữ liệu `train_nor_811.xlsx` dùng để huấn luyện dữ liệu. Tập dữ liệu `valid_nor_811.xlsx` dùng để kiểm tra trong quá trình huấn luyện và tập dữ liệu `test_nor_811.xlsx` dùng để đánh giá mô hình.

3.1.2 Chi tiết tiến trình mô hình *MultinomialNB* và *SVM*

Bước đầu tiên xử lý, dữ liệu text của các bình luận tiếng việt sẽ được xử lý bằng *Countvectorizer* [6] và *TfidfTransformer* [7] từ mô hình *sklearn.feature_extraction.text* [8]. Nhiệm vụ của *Countvectorizer* là chuyển dữ liệu từ dạng text thành vector.

Nếu có một mảng các string corpus ta sẽ biến đổi mảng này thành cột vector có độ dài bằng số từ xuất hiện ít nhất một lần trong corpus. Giá trị của thành phần thứ *i* chính là số lần xuất hiện của từ đó trong string.

TfidfTransformer sẽ có nhiệm vụ chuẩn hoá vector được tạo ra từ *Countvectorizer* về dạng *Tf-idf*.

Sau khi hoàn thành tiền xử lý ta sẽ bắt đầu huấn luyện mô hình. Ở đây, ta có 2 mô hình để huấn luyện lần lượt là *MultinomialNB* và *SVM*.

Với mô hình *MultinomialNB* ta import từ mô hình *sklearn.naive_bayes* [9]:
`from sklearn.naive_bayes import MultinomialNB`, sau đó, ta bắt đầu huấn luyện.

Còn với mô hình *SVM* thì ta import từ *sklearn.svm* [10]:
`from sklearn.svm import SVC`, rồi bắt đầu huấn luyện.

3.2 Mô hình học sâu Bi-LSTM

3.2.1 Khái quát về mô hình *Bi-LSTM*

Với mô hình này ta sử dụng một mô hình *pretrained* của *Fasttext* [11] thuộc dạng *Word Embedding* [12] trong tiếng Việt kết hợp với mạng *Bi-LSTM*.

Word Embedding là tên gọi chung của các mô hình ngôn ngữ và các phương pháp học theo đặc trưng trong xử lý ngôn ngữ tự nhiên (NLP), ở đó các từ hoặc cụm từ được ánh xạ sang các vector số (thường là số thực).

Đây là một công cụ đóng vai trò quan trọng đối với hầu hết các thuật toán, kiến trúc Machine Learning, Deep Learning trong việc xử lý input ở dạng text, do chúng chỉ có thể hiểu được input ở dạng là số, từ đó mới thực hiện các công việc phân loại, hồi quy,... Cụ thể trong mô hình này ta sử dụng *Word2Vec*.

3.1.3 Chi tiết tiến trình mô hình Bi-LSTM

Tải mô hình pretrained. Vì các lý do chủ quan và khách quan mà nhóm em không thể tải mô hình pretrained về máy được. Nên đã chuyển sang phương án sử dụng Google Colab của Google để thực hiện. Sau khi tải hoàn tất mô hình pretrained trên Google Colab thì bắt đầu giải nén file.

Trích xuất đặc trưng của dữ liệu bằng cách gọi *text.Tokenizer* và *tokenizer.fit_on_texts*.

Bước tiếp theo, các bình luận tiếng Việt sẽ được vector hoá bằng phương thức *text_to_sequences* thuộc lớp đối tượng *Tokenizer*.

Tạo *embedding_index* được sử dụng như từ điển tính toán *embedding_matrix* mà sau đó sẽ được load vào lớp *Embedding* mặc định trong *Bi-LSTM* để phân tích dữ liệu mô hình *pretrained*.

Kế tiếp, tiến hành cài đặt mạng *Bi-LSTM* 1 chiều với số chiều dữ liệu đầu ra là 7 (do có 7 lớp cảm xúc Anger, Disgust, Enjoyment, Fear, Other, Sadness, Surprise) và hàm kích hoạt *sigmoid*.

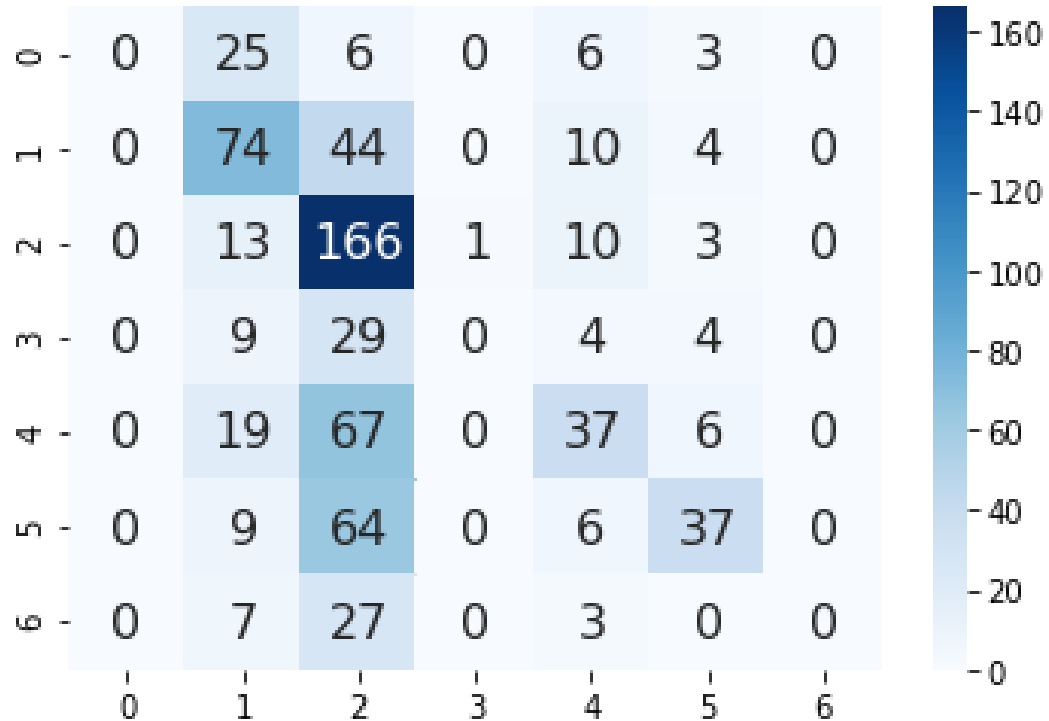
Bắt đầu huấn luyện trên tập *train_nor_811.xlsx* với số *epoch* bằng 5 và tập *valid_nor_811.xlsx* được lấy làm tập validation.

Cuối cùng đánh giá kết quả mô hình bằng tập test_nor_811.xlsx và lưu lại kết quả kiểm tra cùng với mô hình để tiện cho việc báo cáo.

Chương 4. KẾT QUẢ THỰC NGHIỆM

4.1 Confusion matrix

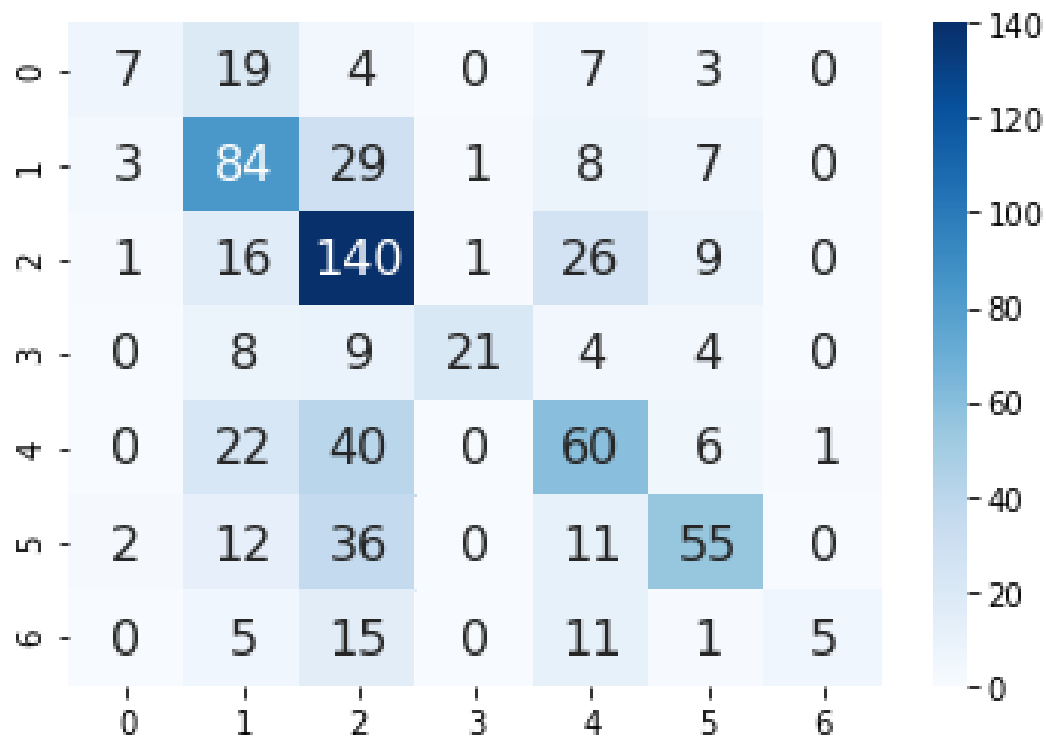
4.1.1 Confusion matrix trên tập Test

Hình 18. Confusion maxtrix bởi Naive Bayes với tập test

➤ **Nhận xét:**

- Điểm dữ liệu đúng = $0+74+166+0+37+37+0 = 314$
- Điểm dữ liệu sai = $693 - 314 = 379$
- Tổng điểm dữ liệu = 693
- Tỷ lệ phân loại điểm dữ liệu đúng = $314/693 = 0.4531 \sim 45.31\%$
- Tỷ lệ phân loại điểm dữ liệu sai = $1 - 0.4531 = 0.5469 \sim 54.69\%$

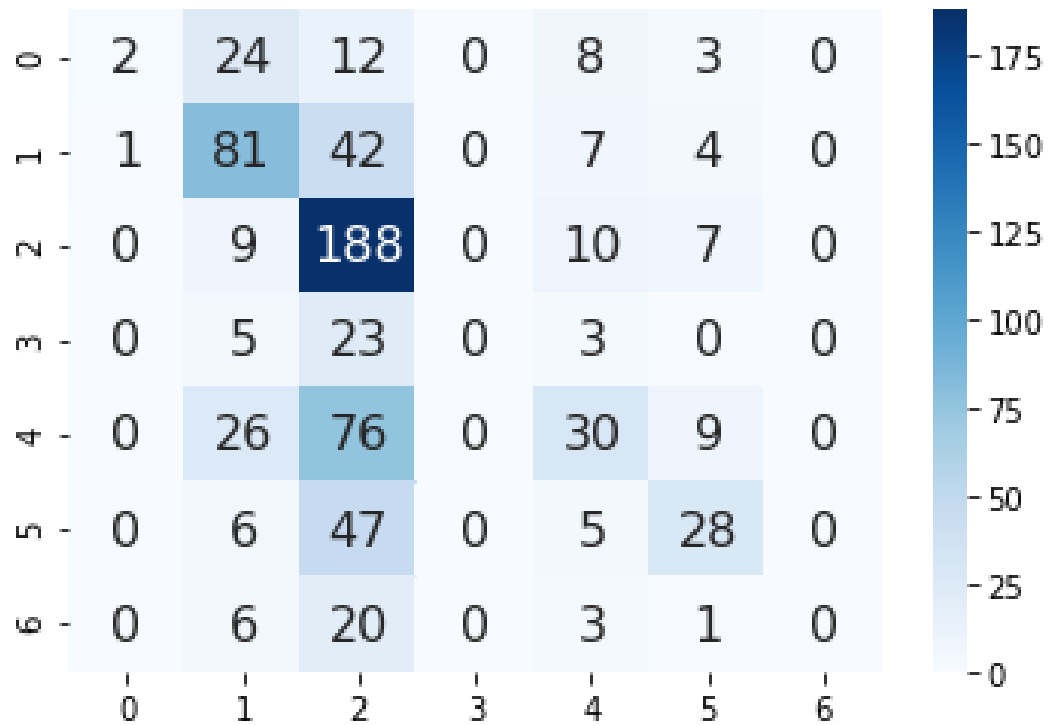

Hình 19. Confusion maxtrix bởi SVM với tập test

➤ **Nhận xét:**

- Điểm dữ liệu đúng = $7+84+140+21+60+55+5 = 372$
- Điểm dữ liệu sai = $693 - 372 = 321$
- Tổng điểm dữ liệu = 693
- Tỷ lệ phân loại điểm dữ liệu đúng = $372/693 = 0.5368 \sim 53.68\%$
- Tỷ lệ phân loại điểm dữ liệu sai = $1 - 0.5368 = 0.4632 \sim 46.32\%$

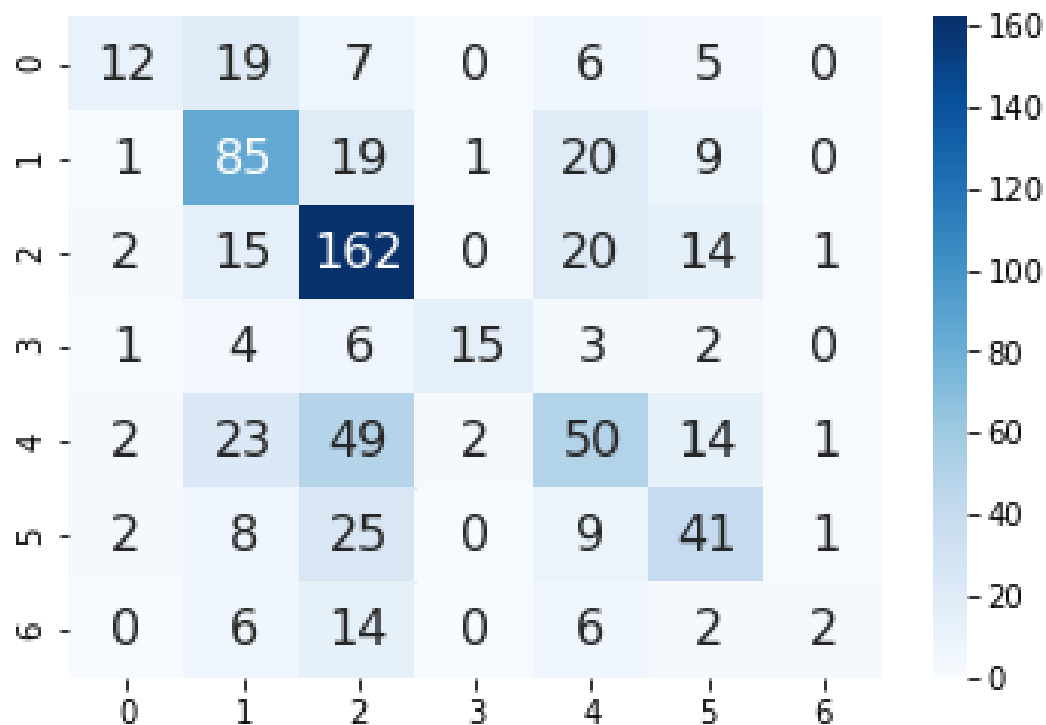
4.1.2 Confusion matrix trên tập Validation

Hình 20. Confusion maxtrix bởi Naive Bayes với tập validation

➤ **Nhận xét:**

- Điểm dữ liệu đúng = $2+81+188+0+30+28+0 = 329$
- Điểm dữ liệu sai = $686 - 329 = 357$
- Tổng điểm dữ liệu = 686
- Tỷ lệ phân loại điểm dữ liệu đúng = $329/686 = 0.4796 \sim 47.96\%$
- Tỷ lệ phân loại điểm dữ liệu sai = $1 - 0.4796 = 0.5204 \sim 52.04\%$

Hình 21. Confusion maxtrix bởi SVM với tập validation

➤ **Nhận xét:**

- Điểm dữ liệu đúng = $12 + 85 + 162 + 15 + 50 + 41 + 2 = 367$
- Điểm dữ liệu sai = $686 - 367 = 319$
- Tổng điểm dữ liệu = 686
- Tỷ lệ phân loại điểm dữ liệu đúng = $367/686 = 0.5350 \sim 53.50\%$
- Tỷ lệ phân loại điểm dữ liệu sai = $1 - 0.5350 = 0.4650 \sim 46.50\%$

4.2 Accuracy, precision, recall, f1-score

4.2.1 Multinomial Naive bayes (MultinomialNB)

	precision	recall	f1-score	support
Anger	0.00	0.00	0.00	40
Disgust	0.47	0.56	0.51	132
Enjoyment	0.41	0.86	0.56	193
Fear	0.00	0.00	0.00	46
Other	0.49	0.29	0.36	129
Sadness	0.65	0.32	0.43	116
Surprise	0.00	0.00	0.00	37
accuracy			0.45	693
macro avg	0.29	0.29	0.27	693
weighted avg	0.40	0.45	0.39	693

Bảng 7. Các độ đo trên tập Test với mô hình MultinomialNB

4.2.2 Support Vector Machine (SVM)

	precision	recall	f1-score	support
Anger	0.54	0.17	0.26	40
Disgust	0.51	0.64	0.56	132
Enjoyment	0.51	0.73	0.60	193
Fear	0.91	0.46	0.61	46
Other	0.47	0.47	0.47	129
Sadness	0.65	0.47	0.55	116
Surprise	0.83	0.14	0.23	37

accuracy			0.54	693
macro avg	0.63	0.44	0.47	693
weighted avg	0.57	0.54	0.52	693

Bảng 8. Các độ đo trên tập Test với mô hình SVM

4.2.3 Bi – Directional Long Short – Term Memory (Bi-LSTM)

	precision	recall	f1-score	support
Anger	0.46	0.60	0.52	40
Disgust	0.57	0.50	0.53	132
Enjoyment	0.68	0.61	0.64	193
Fear	0.66	0.76	0.71	46
Other	0.45	0.47	0.46	129
Sadness	0.59	0.68	0.63	116
Surprise	0.50	0.49	0.49	37
Accuracy			0.88	693
Micro avg	0.58	0.58	0.58	693
macro avg	0.56	0.59	0.57	693
weighted avg	0.58	0.58	0.58	693
Samples avg	0.58	0.58	0.58	693

Bảng 9. Các độ đo trên tập Test với mô hình Bi-LSTM

4.2.4 Nhận xét kết quả thực nghiệm

Dựa vào các bảng độ đo ở trên ta có bảng sau:

	precision	recall	f1-score	Accuracy
MultinomialNB	0.40	0.45	0.39	0.45

SVM	0.57	0.54	0.52	0.54
Bi-LSTM	0.58	0.58	0.58	0.88

Bảng 10. Kết quả đánh giá 3 mô hình *MultinomialNB*, *SVM* và *Bi-LSTM*

Từ bảng 10, ta thấy mô hình *MultinomialNB* và mô hình *SVM* cùng sử dụng *Countvectorizer* và *TfidfTransformer* cho việc tiền xử lý dữ liệu. Nên ta so sánh chúng trước.

Đối với mô hình *MultinomialNB*, kết quả đánh giá trên tập test với precision, recall, f1-score, accuracy lần lượt là 40%, 45%, 39%, 45%. Kết quả không tốt cho lắm.

Tuy nhiên ở mô hình *SVM* chúng ta có kết quả khả quan hơn, với kết quả đánh giá trên tập test với precision, recall, f1-score, accuracy lần lượt là 57%, 54%, 52%, 54%.

Có thể nhận thấy cùng sử dụng *Countvectorizer* và *TfidfTransformer* để tiền xử lý dữ liệu nhưng mô hình *SVM* có kết quả tốt hơn so với mô hình *MultinomialNB*. Điều đó cho thấy mô hình *SVM* phù hợp với bộ dữ liệu này hơn mô hình *MultinomialNB*.

Mô hình *Bi-LSTM* áp dụng một mô hình pretrained để tạo vector từ văn bản nhưng có áp dụng cấu trúc ngữ nghĩa. liên kết từ và kết hợp sử dụng *Bi-LSTM* cho phép học sâu hơn.

Do vậy, với kết quả kiểm tra trên tập Test với precision, recall, f1-score, accuracy lần lượt là 58%, 58%, 58%, 88%. Cao hơn hẳn so với những mô hình học máy truyền thống như *MultinomialNB* hay *SVM*. Tuy nhiên, mô hình này có một nhược điểm, đó là thời gian huấn luyện sẽ lâu hơn rất nhiều so với mô hình học máy truyền thống.

Chương 5. KẾT LUẬN

Trong đề án môn học Học máy Thống kê này là bài toán phân tích các cung bậc cảm xúc của con người trong những bình luận trên mạng xã hội. Với bộ dữ liệu gồm 6927 câu bình luận được phân loại một trong bảy nhãn cảm xúc: Enjoyment, Sadness, Anger, Surprise, Fear, Disgust, Other.

Chúng em đã sử dụng 2 mô hình trong học máy (Machine Learning) và 1 mô hình trong học sâu (Deep Learning) để giải quyết bài toán đặt ra. Cụ thể f1-score của mô hình MultinomialNB đạt 0.39 và Accuracy đạt 0.45; f1-score của mô hình SVM đạt 0.52 và Accuracy đạt 0.54; f1-score của mô hình Bi-LSTM (Deep Learning) đạt 0.58 và Accuracy đạt 0.88. Qua đó, ta thấy sử dụng Deep Learning trong huấn luyện mô hình cho bộ dữ liệu này sẽ cho ra mô hình hoạt động tốt hơn.

Tuy nhiên, vẫn còn nhược điểm về thời gian huấn luyện mô hình. Trong tương lai, chúng em muốn khám phá và tìm kiếm thêm nhiều phương pháp ứng dụng học máy, học sâu khác tối ưu hơn để cải thiện chất lượng mô hình, đồng thời nhằm nâng cao tỉ lệ dự đoán chính xác của mô hình.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Vọng Anh Hồ, Dương Huỳnh-Công Nguyên, Danh Hoàng Nguyên, Linh Thị-Văn Phạm, Đức-Vũ Nguyễn, Kiệt Văn Nguyễn, và Ngân Lưu-Thúy Nguyễn, "Emotion Recognition for Vietnamese Social Media Text," 2019.
- [2] N. Doan, "1 UP Note," [Online]. Available: <https://1upnote.me/post/2018/11/ds-ml-naive-bayes/#2-m%C3%B4-h%C3%ACnh-multinomial>.
- [3] N. Doan, "1 UP Note," [Online]. Available: <https://1upnote.me/post/2018/10/ds-ml-svm/#support-vectors>.
- [4] colah, "Understanding-LSTM," [Online]. Available: <https://colah.github.io/posts/2015-08-Understanding-LSTMs/>.
- [5] L. V. Thang, "Nhận diện tên riêng trong văn bản với Bidirectional Long Short-Term Memory và Conditional Random Field," [Online]. Available: <https://medium.com/@lmgvietthang/nh%E1%BA%ADn-di%E1%BB%87n-t%C3%AAn-ri%C3%AAng-trong-v%C4%83n-b%E1%BA%A3n-v%E1%BB%9Bi-bidirectional-long-short-term-memory-v%C3%A0-conditional-random-b11bc75c512b>.
- [6] "CountVectorizer," [Online]. Available: https://scikit-learn.org/stable/modules/generated/sklearn.feature_extraction.text.CountVectorizer.html.
- [7] "TfidfTransformer," [Online]. Available: https://scikit-learn.org/stable/modules/generated/sklearn.feature_extraction.text.TfidfVectorizer.html.

- [8] "Feature extraction," [Online]. Available: https://scikit-learn.org/stable/modules/feature_extraction.html.
- [9] "Multinomial Naive Bayes," [Online]. Available: https://scikit-learn.org/stable/modules/naive_bayes.html#multinomial-naive-bayes.
- [10] "Support Vector Machine," [Online]. Available: <https://scikit-learn.org/stable/modules/generated/sklearn.svm.SVC.html>.
- [11] "Fasttext," [Online]. Available: <https://fasttext.cc/>.
- [12] "Word embeddings count word2vec," [Online]. Available: <https://www.analyticsvidhya.com/blog/2017/06/word-embeddings-count-word2vec/>.

PHỤ LỤC 1: SOURCE CODE

Source code của đề án được lưu trên github theo link dưới.

Link github: <https://github.com/NguyenXuanVinh2000/NLP-Classifcation.git>